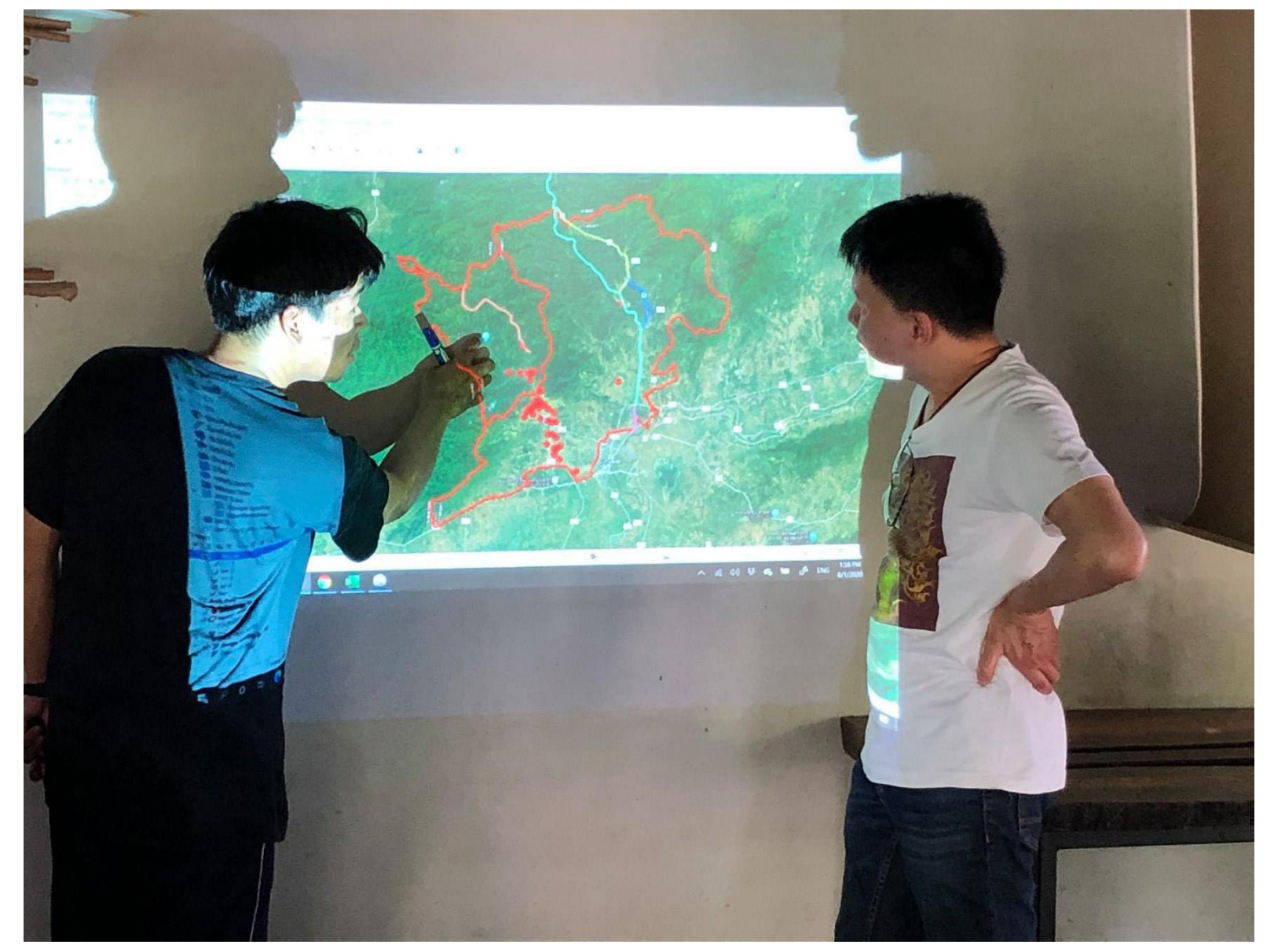
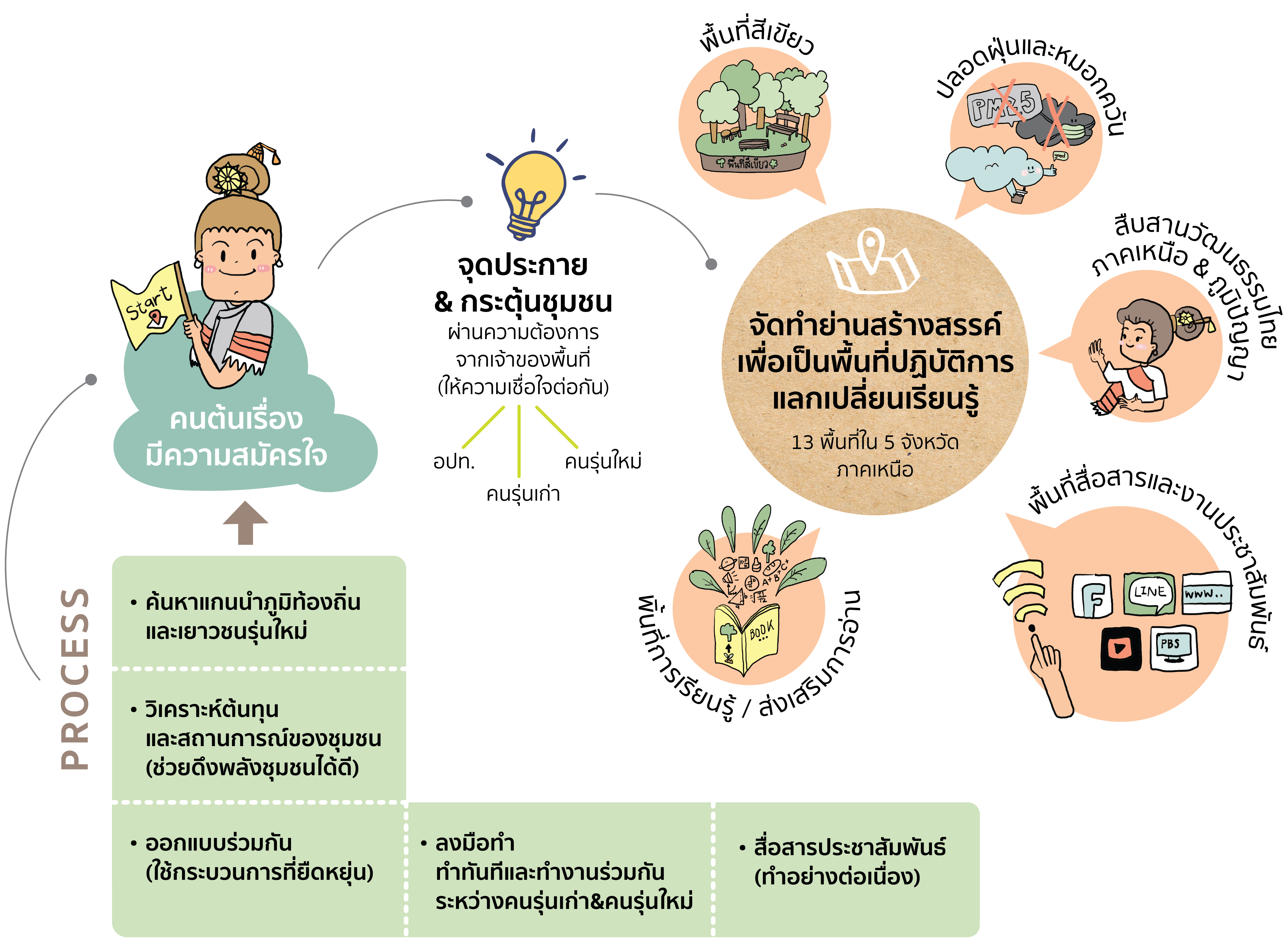

โครงการ Spark U Lanna

ปลูกใจเมือง ปลูกย่านสร้างสรรค์

คุณสุดใจ พรหมเกิด

ผู้จัดการแผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน

“การระเบิดจากข้างใน เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของคนพื้นที่ จึงทำให้เกิดกระบวนการที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้อย่างแท้จริง”

ที่มา

เริ่มต้นจากความต้องการของคนในพื้นที่หรือกลุ่ม “คนต้นเรื่อง” ที่ต้องการจัดกิจกรรมจุดประกายการเปลี่ยนในพื้นที่ โดยการนำวิสัยทัศน์ องค์ความรู้ การสื่อสาร และกลวิธีการสร้างความร่วมมือเข้าไปมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโจทย์ที่คนในพื้นที่สนใจและพิจารณาร่วมกันแล้วว่ามีความต้องการขับเคลื่อน โดยพื้นที่ปฏิบัติการของ Spark Lanna ให้ความสำคัญกับการสร้างระบบนิเวศสุขภาวะ ที่มุ่งให้เกิดปฏิบัติการ Spark U ปลูกใจเมือง “ย่านสร้างสรรค์” เชื่อมเครือข่ายงานเพื่อเรียนรู้ แบ่งปันแลกเปลี่ยนทรัพยากรและทุนทางสังคม และจุดประกายการทำงานของพื้นที่ปฏิบัติการ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ทางกายภาพ และเป็นพื้นที่ต้นแบบระบบนิเวศการสื่อสารเพื่อสุขภาวะที่พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้แก่พื้นที่อื่นๆ

เป้าหมาย เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมในพื้นที่ (กายภาพ องค์ความรู้ ความเข้าใจการรับรู้ และความร่วมมือ) พื้นที่ภาคเหนือตอนบน (เชียงใหม่-เชียงราย ลำพูน แม่ฮ่องสอน ลับแล อุตรดิตถ์) โดยการดำเนินงานจะให้ความสำคัญกับการสร้างความเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชน คำนึงถึงความต้องการของคนในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความยั่งยืนในงานพัฒนาระดับย่านและระดับเมืองผ่าน “พลเมือง” (Active Citizen) ที่มีประสบการณ์และองค์ความรู้ในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์และย่านสร้างสรรค์

เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงรูปธรรมในพื้นที่เมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ และต.ฝายหลวง อ.ลับแล จ.อุตรดิตถ์ รวมถึงเกิดแกนนำนักสื่อสารสุขภาวะและแนวทางการผลักดันแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่ยั่งยืน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมเข้าสู่นโยบายในระดับท้องถิ่น/จังหวัด และสร้างกระแสการรับรู้ในวงกว้างต่อสาธารณะ

กระบวนการทำอย่างไร

1. ลงพื้นที่เพื่อพบผู้คนกลุ่มแกนนำภูมิท้องถิ่นและเยาวชนรุ่นใหม่เพื่อมีนักปฏิบัติการเป็น “คนต้นเรื่อง” และหาหรือโจทย์ในพื้นที่
2. ประชุมหารือในกลุ่มกรรมการ Spark U Lanna เพื่อร่วมกันวิเคราะห์พื้นที่ สถานการณ์ ความพร้อมของการขับเคลื่อนกิจกรรมและผลลัพธ์ที่จะส่งต่อไปสู่ความเปลี่ยนแปลงและความยั่งยืน
3. ร่วมออกแบบกิจกรรมกับกลุ่มแกนนำในพื้นที่และเตรียมการในการขับเคลื่อน
4. สื่อสาร ประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้เกี่ยวกับพื้นที่ ประเด็นและคนต้นเรื่อง
5. จัดกิจกรรมจุดประกายและเผยแพร่สร้างการรับรู้กิจกรรม
6. ประชุมสรุปและถอดบทเรียนการทำงานร่วมกัน
7. ส่งต่อบทเรียน ข้อเสนอแนะสู่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผลลัพธ์ที่น่าภูมิใจ

เกิดพื้นที่รูปธรรมและกิจกรรมจุดประกาย สันกำแพง ช่างม่อย ลับแล สวนผักคนเมืองเชียงใหม่ ชุมชนรอบถนนสายต้นยาง (เชียงใหม่-ลำพูน) พื้นที่ล้านนาสร้างสรรค์ พื้นที่สื่อ Spark U Lanna (Facebook Page และวารสารเอ็นเน็อ 3 ฉบับ)

เกิดนักสื่อสารสร้างสรรค์ ที่รวมการขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์ ย่านสร้างสรรค์ กว่า 1,465 คน และเกิดแกนนำเยาวชนนักสื่อสารสุขภาวะจาก 5 จังหวัด จำนวน 51 คน และผู้นำการเปลี่ยนแปลง จำนวน 27 คน

เกิดคณะทำงานกลไกขับเคลื่อนงานเมืองสร้างสรรค์ ย่านสร้างสรรค์ จำนวน 7คณะ จากคนหลากหลายศักยภาพที่มาเชื่อมโยงกัน ช่วยกันมอง คิดอย่างรอบด้าน ทั้งจากภาควิชาการ ประชาสังคมจากในเมืองและชนบท ได้แก่ 1) คณะทำงานส่วนกลางโครงการ Spark U ล้านนา ปลูกใจเมือง ปลูกย่านสร้างสรรค์ 2) คณะทำงาน coreteam Spark U lanna 5 จังหวัด 3) คณะทำงานย่านสร้างสรรค์สันกำแพง ร่วมกับนายอำเภอสันกำแพง 4) คณะทำงานเครือข่ายพัฒนาองค์ความรู้พื้นที่ลุ่มน้ำฝายพญาคำ 5) คณะทำงานสืบค้นประวัติศาสตร์เมืองลับแล 6) คณะทำงานสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 7) คณะทำงานติดตามและประเมินผลการทำงานโครงการ โดยอาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ ม.พายัพ

เกิดพื้นที่ทางกายภาพและเป็นพื้นที่ต้นแบบที่พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ 6พื้นที่รูปธรรม 1) ห้องเรียนอาหารล้านนา จ.เชียงใหม่ : งานพัฒนาห้องเรียนอาหารที่บ้านล้านนา 2) ย่านสร้างสรรค์ สันกำแพง จ.เชียงใหม่ : ปลูกย่านเก่าสู่ย่านสร้างสรรค์สันกำแพง ร่วมกับสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 3) ย่านสร้างสรรค์ ย่านช่างม่อย จ.เชียงใหม่ : พื้นที่อยู่สบาย ค่าขายสะดวก 4) พัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ พื้นที่นิเวศสร้างสรรค์ เชียงใหม่-ลำพูน (ถนนยางนา ถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน (ทางหลวงหมายเลข 106) 5) คลองแม่ข่าและฝายพญาคำเป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการน้ำ จ.เชียงใหม่ :โครงการสวนผักคนเมืองเชียงใหม่ พื้นที่สร้างสรรค์เพื่อพัฒนาศักยภาพ ‘สวนผักคนเมืองเชียงใหม่ - Chiang Mai’s Urban Farm’ (ริมคลองแม่ข่า) แก้ไขผลกระทบวิกฤตโควิด-19 และสร้างพื้นที่สีเขียวในเมืองเชียงใหม่ 6) งานพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ พื้นที่ต้นแบบ (ย่านสร้างสรรค์) – พื้นที่เรียนรู้ (วัฒนธรรม-ภูมิปัญญา) – พื้นที่สีเขียว อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ : พื้นที่วัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ใกล้จะสูญหาย และการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อสืบค้นอัตลักษณ์และตัวตนที่แท้จริงของคนลับแล ได้รับการยอมรับในระดับนโยบาย แต่งตั้งเป็นคณะทำงานในระดับจังหวัด

เกิดกระบวนการเชื่อมโยงพลังการสื่อสาร เชื่อมโยงพลังที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ 4 กระบวนการ 1) เขียวสู้ฝุ่น : งานจัดการพื้นที่สีเขียวและการดูแลสิ่งแวดล้อมการสร้างพื้นที่สีเขียว โดยการวางแผนร่วมหรือเชื่อมการทำงานกับกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ 2) สภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : พัฒนากลไกทุกภาพส่วนร่วมแก้ไขปัญหาคอขวดหมอกควัน รมณงค์คืนอากาศสะอาดสู่เมือง 3) สืบสานลายไตในถิ่นแม่ฮ่องสอน : การสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทใหญ่ วิถีวัฒนธรรมร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในพื้นที่ 4) งานสื่อสารสาธารณะ งานประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะผ่านช่องทาง Facebook Page: Spark Lanna และ Youtube Channel ผลิตสื่อในรูปแบบข่าวบทความ, ภาพถ่าย จากกิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยโครงการและผลิตบทความสร้างแรงบันดาลใจในสถานการณ์โควิด-19

อุปสรรคทำให้เกิดวิธีการใหม่

การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ แต่ก็ทำให้เราได้เรียนรู้เรื่องการใช้สื่อและช่องทางใหม่ๆ ในการทำงานมากขึ้น

ความสำเร็จนั้นมีที่มา

ความร่วมมือของคนในพื้นที่ ที่ขยายออกไปจากกิจกรรมจุดประกาย และคนต้นเรื่อง สร้างการรับรู้คุณค่าและความหมายใหม่ของพื้นที่ เช่น กรณีสวนผักคนเมืองเชียงใหม่ : สร้างความชัดเจนและเข้มแข็งเรื่องความเป็นพื้นที่เรียนรู้เรื่องเกษตรและพื้นที่สีเขียวในเมือง

การทำงานโดยคนตัวจริงเสียงจริง ที่มีใจและมีเป้าหมายที่จะทำเรื่องที่สำคัญและมีคุณค่า ไม่ได้เริ่มคิดจากการทำงานด้วยตัวเอง

ต้นทุนในพื้นที่ เริ่มจากต้นทุนประวัติศาสตร์นิเวศวัฒนธรรม นำเรื่องที่ตะเจตใจ จิตวิญญาณที่เป็นพลังทางประวัติศาสตร์ พลังทางนิเวศ พลังทางวัฒนธรรม พลังทางภูมิปัญญา ทำให้เกิดการต่อยอดทำงานในพื้นที่ได้

กระบวนการทำงานที่ยืดหยุ่น ปรับเพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีกว่า ไม่ติดลึดกับปัญหาเดิม คิดค้น ออกแบบกิจกรรมที่สร้างสรรค์และสร้างแรงบันดาลใจ ทำให้เป็นกิจกรรมที่มีชีวิตชีวาไม่ตายตัวมากเกินไป

เชื่อมั่นพลังในการลงมือทำ เน้นให้เกิดการลงมือ “ทำทันที” หลังได้ข้อสรุปจากการประชุมร่วมกันแล้วลงมือทำงานต่อเนื่อง กับทุกเรื่องต้องมีการขยับขับเคลื่อนไปข้างหน้า โดยใช้คำว่าปลุกใจ สร้างแรงบันดาลใจ จุดประกาย สร้างการเปลี่ยนแปลง

การทำงานระหว่างแกนนำที่มีภูมิรู้ มีประสบการณ์ในการขับเคลื่อนเมืองและเยาวชนคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ เกิด “นักสื่อสารสุขภาวะ” รุ่นใหม่เข้ามาทำงานผสมผสานกับคนรุ่นเดิมที่ทำงานอยู่ เพื่อส่งต่อกระบวนการทำงานวิถีคิดเรียนรู้และมุ่งไปสู่ภายใต้เป้าหมายเดียวกัน

สร้างความสัมพันธ์กับผู้คน เชื่อมโยงพลังหลายฝ่ายมาร่วมกันขับเคลื่อนงาน ทั้งเครือข่าย หน่วยงานและองค์กรในพื้นที่ เกิดแนวทางการทำงานรูปแบบใหม่หลากหลายซึ่งเป็นโอกาสที่ดี

สื่อสารอย่างต่อเนื่อง ผ่านช่องทางออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโทรทัศน์ เพื่อกระตุ้นสร้างกระแสให้คนในพื้นที่ เยาวชนรวมถึงคนทั่วไปเห็นความสำคัญและต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ซึ่งจะเกิดผลดีในการขยายแนวคิดการทำกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูพัฒนาเมืองในพื้นที่ของตนเอง

อุปสรรค

โครงการ Spark U Lanna ดำเนินการในหลายภูมิภาค และทำงานติดต่อกันมาหลายปี ส่วนกลาง (สสส.) ควรจะมีการจัดงานสรุปบทเรียนเป็นระยะและสรุปข้อเสนอแนะที่ได้นำไปผลักดันระดับนโยบายทั้งภายในสสส. และในระดับองค์กรภาครัฐที่กำกับดูแลและสนับสนุน สสส. เพราะปฏิบัติการในพื้นที่ได้เกิดขึ้นแล้ว สามารถเดินหน้าทำงานต่างๆ ได้ตามกำลัง หากมีการเคลื่อนไหวในระดับกลางและระดับบนสอดคล้องไปกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นก็จะป็นหนึ่งโอกาสที่ทำให้การจุดประกายที่เกิดขึ้นดีแล้วสวยงามแล้วในพื้นที่ ได้ส่งเสียงไปถึงระดับนโยบายและเกิดความเปลี่ยนแปลง มิใช่เพียงการสนับสนุนให้กิจกรรมเดินหน้าต่อไปได้ในอนาคต แต่หมายรวมทั้งองค์พหุจะได้ร่วมเรียนรู้และพัฒนางาน พัฒนานโยบายไปพร้อมๆ กัน